

ਅਨਿਲ ਕਸ਼ਮੀਰਪਾਲ, ਜੇ.

ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਜਵਾਬਦੇਹ(ਜ)

2020 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 7421

5 ਜਨਵਰੀ, 2021

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 - ਅਨੁਛੇਦ 1 226 - ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰਿੱਟ - ਕਦੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ - ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ - ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ - ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੱਦ/ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ/ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ - ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਆਯੋਜਤ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ 5 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਟੀਸੀ ਬਾਸਪਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ 'ਨਿਆਂਇਕ ਐਕਟਾਂ' ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਜਾਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਫੰਕਸ਼ਨ - ਦੂਜਾ, ਇਸ ਰਿੱਟ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਪੀਲੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਹੈ - ਤੀਜਾ, ਸਰਟੀਓਰੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਣਦੇਖੀ ਵਿੱਚ - ਇੱਕ ਪੇਟੈਂਟ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗਲਤ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ - ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪੇਟੈਂਟ ਗਲਤੀ, ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ - ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਛੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਅਤੇ 04.05.2020 ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਵਾਦ ਜਿਸ ਲਈ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 2 ਕਮੇਟੀਆਂ (ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ/ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ) ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, **ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ** ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਧੀਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕਬਾਇਲੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ (1994) 6 SCC 241, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ/ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗੀ।

(ਪੈਰਾ 2)

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ 5 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ **ਟੀਸੀ ਬਾਸਪਾ ਬਨਾਮ ਕੇਸ** ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। **ਟੀ. ਨਾਗੱਪਾ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. ਏਆਈਆਰ 1954 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 440**, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ:-

"6. ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਅਤੇ 226 ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੁਕਮਾਂ, ਰਿੱਟਾਂ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟਾਂ ਸਮੇਤ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ, ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।, *quo* ਵਾਰੰਟੋ, ਮਨਾਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਤਕਨੀਕੀਤਾਵਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਤਰ ਜਾਂ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੁਲਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਢੁਕਵੇਂ ਕੇਸਾਂ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਰਡਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿੱਟਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

(ਪੈਰਾ 17)

ਜਗਦੀਸ਼ ਮਨਚੰਦਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਨ।

ਟੀ.ਪੀ.ਐਸ.ਚਾਵਲਾ, ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 5 ਅਤੇ 7 ਲਈ ਪੰਜਾਬ।

ਐਚ.ਸੀ.ਰੋੜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.6 ਲਈ।

ਅਨਿਲ ਖੇਤਰਪਾਲ, ਜੇ.

(1) ਛੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ 23.03.2020 ਅਤੇ 04.05.2020 ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਵਾਦ ਜਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 2 ਕਮੇਟੀਆਂ (ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ/ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ) ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

(2) ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਧੀਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ**¹, ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ/ ਜਾਂਚ, ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ। ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

“4. ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤਿੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ, (1) ਇੱਕ ਵਧੀਕ ਜਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, (11) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ/ਕਬਾਇਲੀ ਭਲਾਈ/ਪੱਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ। ਕਲਿਆਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ (III) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਖੋਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ, ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗੂੜ੍ਹਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ।

5. ਹਰੇਕ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਓਵਰ-ਆਲ ਚਾਰਜ ਅਤੇ ਇੰਨੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਮੂਲ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਸਬੇ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸਥਾਨ ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਾਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ, ਜਨਮ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਜਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਜਾਤੀ ਆਦਿ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਮਾਨਵ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਦੇਵਤਾ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ, ਵਿਆਹ ਦੀ ਵਿਧੀ, ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ, ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਫਨਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਤਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ .

6. ਸਬੰਧਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ "ਸੱਚਾ ਨਹੀਂ" ਜਾਂ 'ਸ਼ੱਕੀ' ਜਾਂ ਜਾਅਲੀ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਜਾਂ ਗਲਤ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਫਸਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਸੀਦ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਾਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਜਾਂ ਜਵਾਬ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 30 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ/ਜਵਾਬ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ/ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਮੀਦਵਾਰ/ਮਾਤਾ/ਪਿਤਾ/ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ। ਢੋਲ ਦੀ ਥਾਪ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਮੇਟੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

7. ਜੇਕਰ ਰਿਪੋਰਟ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੇਰਵੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਝੂਠੇ ਜਾਂ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ

ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

8. ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨੋਟਿਸ ਮਾਪਿਆਂ/ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ

ਸੋਸ਼ਲ ਸਟੇਟਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ।

9. ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਝੂਠਾ ਜਾਂ ਜਾਅਲੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾਤਾ/ਪਿਤਾ/ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

10. ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜਾਂ ਉਸ ਲਈ ਯੋਗ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ/ਸਰਪ੍ਰਸਤ/ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਦਾਖਲਾ ਜਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਿਰਫ ਆਰਜ਼ੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ।

11. ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਕੇਵਲ ਸੀਵਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

(3) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਚੋਣ ਲੜੇ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਪੰਚ ਬਣੇ। ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ:-

1	ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਹੁਣ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ), ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ।	ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸ
---	--	------------------------------

2	ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਹੁਣ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ), ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ।	ਮੈਂਬਰ
3	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਭਲਾਈ ਅਫ਼ਸਰ ਸ. (ਹੁਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਫ਼ਸਰ) ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਹੈ।	ਮੈਂਬਰ

(4) ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹੈੱਡਮੈਨ, ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਰਾਜਪੂਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਸਰਕੀਬੰਦ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ:

1	ਵਿਸ਼ੇਸ਼/ਵਧੀਕ/ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ (ਹੁਣ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ)	ਚੇਅਰਪਰਸਨ
2	ਉਪ ਸਕੱਤਰ/ਅੰਡਰ ਸਕੱਤਰ/ ਸੁਪਰਡੈਂਟ (ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸੈੱਲ), ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ (ਹੁਣ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ)	ਕਨਵੀਨਰ ਮੈਂਬਰ
3	ਇੱਕ IAS/PCS ਅਧਿਕਾਰੀ (ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਰੋਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਹੈ।	ਮੈਂਬਰ

(5) ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਿਰਕੱਢ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਰਾਜਪੂਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(6) ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਪੰਚ- ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ, ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ/ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(7) ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6, ਨੇ

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ।

(8) 05.08.2020 ਨੂੰ, ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਾਜਪੂਤ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ, ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਚਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਸਾਰਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਤੀ 28.09.2020 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ/ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(9) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 6 ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਖੇਪ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੇਪਰ-ਬੁੱਕ ਨੂੰ ਘੋਖਿਆ ਹੈ।

(10) ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਰਕੀਬੰਦ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸਹੀ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਨੁਸੂਚਿਤ P-1 ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 05.08.1981 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਤੰਤਰ ਸੈਨਿਕ ਸਨਮਾਨ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਕੀਬੰਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸਿਰਕੀਬੰਦ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ 1998, 2000, 2003 ਅਤੇ 2006 ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ "ਸਰਕੀਬੰਦ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਾਹਿਤ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਤ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ "ਸਿਰਕ" ਅਤੇ "ਬੰਦ" ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਸਿਰਕ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਚਟਾਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਕੀਬੰਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕ ਘਾਹ ਨਾਲ ਮੈਟ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਛੱਤਾਂ ਅਤੇ ਪਰਦੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅੱਗੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਾਠੌਰ ਰਾਜਪੂਤ ਉਪਨਾਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ "ਸਰਕੀਬੰਦ" ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

(11) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 12.01.2011 ਨੂੰ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ-ਕਮ-ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(12) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦੋ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਾਚਣ 'ਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ

ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਸਮੇਤ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਚਰਨ ਦਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਤ ਸਿਰਕੀਬੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਮ ਰਾਜਪੂਤ ਹੈ। ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਕੀਬੰਦ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

(13) ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਸਿਕਰੀਬੰਦ ਜਾਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਪੂਤ ਅਤੇ ਸਿਰਕੀਬੰਦ ਜਾਤੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਭੇਜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ। 04.03.2020 ਨੂੰ, ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਟੇਬਲ ਵੀ ਨੱਥੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਲ 1963-64 ਦੇ ਮਾਲੀਆ ਏਕੀਕਰਨ ਦੇ ਕੁਝ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮਿਤੀ 16.03.2020 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਵੰਸ਼ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਵੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਬਹਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੂਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਦਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਧਾਰਾ 324, 343, 148 ਅਤੇ 149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 380, ਮਿਤੀ 30.11.1998 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚਲਾਨ (ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ) ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ।, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਤ ਨੂੰ "ਰਾਜਪੂਤ" ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੰਸ਼ ਸਾਰਣੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਜ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਹਨ ਅਤੇ ਚਲਾਨ ਦੇ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 4 ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਵੀ "ਰਾਜਪੂਤ" ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(14) ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬੇ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਗਲਤ ਹਨ।

(15) ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ

ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ **ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ** (ਸੁਪੈਰਾ) ਅਤੇ **ਕੁਲੈਕਟਰ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ** ਬਨਾਮ **ਅਜੀਤ ਪੀ.ਕੇ. ਜੋਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ**² ਅਤੇ **ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ** ਬਨਾਮ **ਉਪ ਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ**³ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ।

(16) ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰੋਬੇਟਿਵ ਮੁੱਲ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। , ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿਕਰੀਬੰਦ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

(17) ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ 5 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ **ਟੀ.ਸੀ. ਬਾਸਪਾ** ਬਨਾਮ **ਟੀ. ਨਾਗੱਪਾ ਅਤੇ ਐਨਆਰ**⁴ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। , ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ:-

"6 . ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਅਤੇ 226 ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੁਕਮਾਂ, ਰਿੱਟਾਂ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟਾਂ ਸਮੇਤ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ, ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। , quo ਵਾਰੰਟੋ, ਮਨਾਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਤਕਨੀਕੀਤਾਵਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਤਰ ਜਾਂ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੁਆਰਾ ਜੁਲਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਰਡਰ ਜਾਂ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ,

2(2011) 10 SCC 357

3ਏਆਈਆਰ 1999 ਐਸਸੀ 3803

4ਏਆਈਆਰ 1954 ਐਸਸੀ 440

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਕਾਨੂੰਨ.

7. ਸਰਟੀਓਰਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਦਾ ਲਾਭ ਸਿਰਫ ਨਿਆਂਇਕ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ "ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ" ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਤਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਟਕਿਨ, ਐਲਜੇ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੈਕਸ ਬਨਾਮ ਬਿਜਲੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ:

"ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਰਜਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਰਿੱਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਕਿੰਗਜ਼ ਬੈਂਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ।"

ਸਰਟੀਓਰਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੰਤਰਣ ਜੋ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਡੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਪੀਲੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਟੀਓਰਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਜਾਂ ਪੁਨਰ-ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਘਟੀਆ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਪਰ ਘਟੀਆ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਰਾਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

8. ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸਰਟੀਓਰਰੀ ਦੀਆਂ ਰਿੱਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੋ ਖਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਰਡ ਸਮਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿੰਗ ਬਨਾਮ ਨੈਟ ਬੈੱਲ ਲਿਕਰਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੈ ਘਟੀਆ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ; ਦੂਜਾ ਇਸ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਿਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਰਟੀਓਰਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ

ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ; ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

9. ਸਰਟੀਓਰੀ ਝੂਠ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਮੁਢਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਖੁਦ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਠਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਅਸਮਰਥਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕੁਝ ਜਮਾਂਦਰੂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਤੱਥ ਦੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਜੋ ਇਸ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

10. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਲਈ ਵੀ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਗਿਆਨਤਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਪੇਟੈਂਟ ਗਲਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗਲਤ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰੈਕਸ ਬਨਾਮ ਨੌਰਥਬਰਲੈਂਡ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਪੀਲੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਰਿਸ, ਐਲਜੇ ਦੁਆਰਾ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਪਾਅ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਲ ਦੀ ਸਖੋਪਤਾ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਜਸਟਿਸ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

“ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਰਟੀਓਰੀ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੇ ਕਪੜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇਹ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਜਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

11. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਸਮਾਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ

ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:

“ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿੱਟਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 226 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ, ਭੁੱਲ,

ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਵਧੀਕੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਵੇ, ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੰਨਾ ਚੌੜਾ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਸਹੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕੀ ਹੈ। ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਇਹ ਹਵਾਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪੂਰਨਤਾ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(18) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਅਤੇ ਸਕਰੂਟੀਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚਣ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(19) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਧਾਰਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਜਾਂ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਕੀਬੰਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਐਸ.ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅੰਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ “ਸਰਕੀਬੰਦ” ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਰਾਠੌਰ ਰਾਜਪੂਤ ਹਨ, ਜੋ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰੋਬੇਟਿਵ ਮੁੱਲ, ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਅਪੈਰਾ ਧਿਕ ਕੇਸ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਨੂੰ "ਰਾਜਪੂਤ" ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ

ਇਲਾਵਾ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਾਜਪੂਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਕੱਢ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦਾ ਗਠਨ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ, ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ

ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ, ਉਪ ਸਕੱਤਰ, ਮਾਲ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਵਿਭਾਗ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ, ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਤੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ (ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸੈੱਲ)-ਕਮ-ਕਨਵੀਨਰ ਮੈਂਬਰ। ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਵਿਗੜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੈ।

(20) **ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, (1997) 5 SCC 437 ਵਿੱਚ **ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ**। **ਦਯਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਸੁਧੀਰ ਬਾਬਮ** ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

(21) ਹੁਣ ਆਉ ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ **ਕਲੈਕਟਰ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਵਿਧੀਵਤ ਗਠਿਤ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ, ਹੁਣ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ/ਪੜਚੋਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ **ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

(22) ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ

ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(23) ਫੁਟਕਲ ਦਰਖਾਸਤਾਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਦਾ ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਦਹੀਆ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ